

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та
менеджменту

Патопсихологія

2024-2025 н.р.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія

освітньо-професійна програма «Психологія».

Вибіркова навчальна дисципліна

денної та заочної форм навчання

Викладач: к. психол. н., доц. Ільїна Ніна Михайлівна

Email: svetochmira7@gmail.com

Кількість годин, відведених на

	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кредитів	3	3
Лекції	18	6
Практичні заняття	18	4
Самостійна робота	54	80

Навчальна дисципліна «Патопсихологія» покликана допомогти здобувачу вищої освіти досягнути розуміння сутності діяльності практичного психолога шляхом засвоєння теоретичних та практичних знань в контексті сучасних досягнень психологічної науки. Її значення полягає в можливості більш глибокого пізнання закономірностей функціонування і розвитку психіки в нормі, вивчення психічного здоров'я, а також чинників, які активізують чи гальмують розвиток особистості в онтогенезі та соціогенезі.

Мета навчальної дисципліни:

1) формування системних знань з теоретичних та прикладних питань «Патопсихології»; 2) з'ясування причин змін особистості і порушень у сфері психічних процесів, станів, поведінки в осіб, які страждають на психічні захворювання; 3) професійний саморозвиток та успішна професійна діяльність на робочому місці практичного психолога.

Завдання:

1) систематизація інформаційного масиву з патопсихології; 2) з'ясування структури предмета патопсихології та встановлення системи міждисциплінарних зв'язків; 3) вивчення особливостей порушень в особистісній, емоційній, пізнавальній та мотиваційній сферах, які діагностуються при різних психічних захворюваннях; 4) формування прикладних умінь і навичок для забезпечення кваліфікованого професійного вирішення завдань у сфері психодіагностики, психокорекції і психологічного консультування.

Пререквізити: курс «Патопсихологія» використовує міждисциплінарні знання з таких навчальних дисциплін як: «Анатомія та вікова фізіологія», «Загальна психологія з практикумом», «Вікова психологія та педагогічна психологія», «Педагогіка», «Психодіагностика», тому цілком логічним є вивчення дисципліни після вказаних вище курсів.

Постреквізити: знання з курсу «Патопсихологія» можуть бути використані при проходженні виробничої практики (стажування) та підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт (написання курсових, бакалаврських робіт тощо).

Організація навчання

Види занять. Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання студентів з проблем курсу, міри їх готовності до сприйняття наступного матеріалу.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність студента, яку викладач планує разом зі здобувачем освіти, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному (взаємодія учасників освітнього процесу з одночасним перебуванням у вебсередовищі дистанційного навчання) за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, Skype, соціальних месенджерів Viber, Instagram, Telegram тощо) та асинхронному режимі (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання із затримкою в часі) за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, форумів, Google Classroom

Організаціні і навчальні обов'язки студентів:

- на практичні заняття приходити попередньо підготовленими, ознайомлені з ходом роботи
- не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися
- дотримання правил техніки безпеки й охорони праці
- дотримання тем навчальної дисципліни;
- задавати питання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмету та консультуватися з викладачем
- аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача
- вимагати від викладача додаткових роз'яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях;
- у випадку незгоди із отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем;
- вчасно здавати відповідні теми.

Штрафні міри

Відпрацювання пропущеного заняття передбачає реферат (пропущена практична робота) та відпрацювання у позаурочний час.

Методи навчання

Для забезпечення ефективного засвоєння матеріалу курсу застосовуються різноманітні методи навчання, які охоплюють наступні аспекти:

Методи організації та проведення навчального процесу:

- вербальні (лекція у форматі монологу, лекція-обговорення, проблемно-орієнтована лекція);
- візуальні (використання презентацій, демонстрація матеріалів, застосування опорних схем і конспектів);
- практичні (виконання практичних завдань).

Методи мотивації та стимулювання пізнавальної активності:

- проблемний виклад інформації;
- звернення до реального життєвого досвіду студентів;
- організація навчальних дискусій.

Методи оцінювання та самоконтролю результатів навчання:

- усне оцінювання знань;
- письмовий контроль;
- самооцінка та взаємний контроль між студентами;
- аналіз відповідей.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Теми лекцій	
1	Предмет патопсихології та її завдання (2 години).
2	Особливості діяльності патопсихолога (2 години)
3	Поняття норми та патології в патопсихології (2 години)
4	Форми порушень пізнавальних психічних процесів (2 години)
5	Детермінанти та форми порушень особистості (4 години)
6	Психічні розлади на різних вікових етапах (4 години)
Теми практичних робіт	
1	Предмет патопсихології. Короткий історичний нарис виникнення патопсихології (2 години).
2	Методи дослідження в патопсихології (2 години).
3	Норма та патологія. Здоров'я та хвороба (2 години)
4	Порушення психічних процесів, їх діагностика (2 години)
5	Розлади емоційної сфери, її діагностика (2 години)
6	Порушення особистості та вольові порушення (4 години)
7	Психічні розлади на різних етапах онтогенезу (4 години)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ:

1. Предмет патопсихології та її завдання. 2. Історія виникнення патопсихології. 3. Розвиток вітчизняної клінічної психології. 4. Клінічна психологія в Україні. 5. Методи клінічної психології. 6. Діяльність клінічного психолога. Його завдання та функції. 7. Вимоги до заключення. 8. Клінічні аспекти психічної норми та патології.

9. Психологічні критерії психічної норми. 10. Здоров'я та хвороба як основні форми життя. 11. Порушення психічного розвитку. 12. Розлади відчуттів. 13. Розлади сприйняття: методи дослідження. 14. Розлади пам'яті: методи дослідження. 15. Розлади уваги: методи дослідження. 16. Порушення мислення: методи дослідження. 17. Патологія емоцій: методи дослідження. 18. Посттравматичний стресовий розлад. 19. Військово-травматичний стрес. 20. Розлади волі: методи дослідження. 21. Порушення самосвідомості. 22. Чинники розладів особистості. 23. Розлади особистості (ексцентричні:

шизоїдний, параноїчний). 24. Розлади особистості (демонстративні: дисоціальний, емоційно нестійкий, істеричний). 25. Розлади особистості (тривожно-астенічні: ананкасний, тривожно-помисливий, розлад залежної особистості).. 26. Психічна депривація та її наслідки. 27. Шпитальний феномен та його наслідки. 28. Затримка психічного розвитку: психічний інфантилізм. 29. Синдром раннього дитячого аутизму. 30. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю. 31. Неврози в дітей. 32. Харчові розлади (нервова анорексія, нервова булімія). 33. Розлади потягів. 34. Вікові психічні зміни, розлади в літньому і старечому віці.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни з якої передбачено форму підсумкового контролю – екзамен

Денна форма навчання

Практичні, семінарські заняття									Самостійна робота	Модульний контроль	Форма семестрової атестації – екзамен
Максимальна кількість балів – 72									Максимальна кількість балів – 9	Максимальна кількість балів – 9	Максимальна кількість балів – 10
№1	№2	№3	№4	№5	№6	№7	№8	№9	СР	МК	
8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	10

Заочна форма навчання

Практичні заняття		Самостійна робота	Модульний контроль	Форма семестрової атестації – екзамен
№1	№2			
Максимальна кількість балів – 60		Максимальна кількість балів – 14	Максимальна кількість балів – 16	Максимальна кількість балів – 10
№ 1	№ 2	СР	МК	
30	30	14	16	10

Критерії та рівні навчальних досягнень студентів з курсу «Патопсихологія»

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Критерії	
A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв'язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань, під час виконання самостійної роботи. Основні питання розкриває на високому теоретичному й практичному рівнях, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння навчальним матеріалом, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни. Набуті компетенції творчо застосовує в професійній предметній діяльності.
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження	Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні. Під час відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, проте у відповідях допускає неточності.
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності. Розкриває основні питання, а на додаткові відповідає неповно. Ознайомлення з додатковими джерелами не є систематизованим.
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Послугується тільки загальним поняттєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні питання допускає суттєві помилки.

Е	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній.	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології.
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно. Робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу або не засвоїв окремі розділи курсу.
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Ільїна Н. М. Клінічна психологія: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2020. 163 с.
2. Клевець Л. М., Хоменко В. І. Патопсихологія: практикум : навч. посіб. Державний податковий університет. Ірпінь, 2024. 122 с.
3. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики : навч.-метод. посіб. / уклад. А. П. Мельник, Л. І. Магдисюк, Т. І. Дучимінська. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Османова А. М., Хорунженко Г. В. Патопсихологія : навч.-метод. посіб. Київ : Талком, 2022. 188 с.
5. Савенкова І. І. Патопсихологія: навч.-метод. посіб. Миколаїв, 2017. 160 с.
6. Хорні К. Невроз та особистісне зростання. Боротьба за самореалізацію. Київ : Сварог, 2025. 400 с.
7. Шкарлатюк К. І. Патопсихологія: навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2022. 155 с.

Додаткова:

1. Зейгарник Б. В. Патопсихологія: навч.посібн. [для студ. внз] Київ : Главник, 2010. 364 с.

2. Коробіцина М. Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи. Одеса: «Астропринт», 2015. 82 с.
2. Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 316 с.
3. Курило В. О. Клінічна медична психологія: підручник. Магнолія, 2020. 348 с.
3. Мілютіна К. Л., Максимова Н. Ю., Піскун В. М. Патопсихологія підліткового віку. Київ : Главник, 2008. 55 с.
4. Профілактика посттравматичних стресових розладів: психологічні аспекти: метод. посіб. / упор. Д. Д. Романовська, О. В. Ілащук. Чернівці: Технодрук, 2014. 133 с.
5. Психогенні психічні розлади / Л.О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р.І. Ісаков : навч.-метод.посіб. К. : ВСв «Медицина», 2021. 208 с.
6. Римша С.В., Рациборинська-Полякова Н.В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології: навч. посіб. Магнолія, 2020. 520 с.